

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η ενταξιακή πορεία της Βουλγαρίας»

(2001/C 260/12)

Στις 13 Ιουλίου 2000, και σύμφωνα με το άρθρο 23 (3) του Εσωτερικού Κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση για το ανωτέρω θέμα.

Το τμήμα εξωτερικών σχέσεων στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 28 Ιουνίου 2001 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. ETTY.

Κατά την 383η σύνοδο ολομέλειάς της, της 11ης και 12ης Ιουλίου 2001 (συνεδρίαση της 11ης Ιουλίου 2001) η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 117 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Μετά την πτώση του κομμουνιστικού καθεστώτος η Βουλγαρία γνώρισε μια ιδιαίτερα δύσκολη αρχή όσον αφορά την μετάβασή της στην οικονομία της αγοράς και την εγκαθίδρυση της δημοκρατίας. Επί αρκετά χρόνια ταλανίστηκε από σοβαρή πολιτική και οικονομική αστάθεια. Το 1997 σημειώθηκαν αποφασιστικά βήματα πρόοδου όσον αφορά τον έλεγχο της οικονομίας χάρις στην υιοθέτηση συμφωνίας για τις συναλλαγματικές ισοτιμίες κατόπιν πρότασης του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Τον ίδιο χρόνο, η χώρα εξέλεξε την πρώτη κυβέρνησή της, από το 1989, η οποία επέτυχε να συμπληρώσει μια πλήρη τετραετή θητεία.

1.2. Πέραν των σημαντικών εσωτερικών προβλημάτων η χώρα και οι γείτονές της είχαν να αντιμετωπίσουν και τις συνέπειες του πολέμου του Κοσσυφοπεδίου. Εξωτερικοί παράγοντες, ιδίως η αστάθεια στην περιοχή της Βαλκανικής, συνεχίζει να αποτελεί μειονέκτημα για την ανάπτυξη της Βουλγαρίας. Οι ελπίδες και οι προσδοκίες που δημιουργήσε το Σύμφωνο Σταθερότητας, ότι δηλ. θα βοηθούσε στην εξάλειψη των εν λόγω δυσμενών συνεπειών, παρέμειναν ανεκπλήρωτες.

1.3. Στην Τακτική Έκθεση του 2000 με θέμα την πρόοδο που έχει σημειώσει η ενταξιακή πορεία της Βουλγαρίας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναφέρει ότι για πρώτη φορά σημειώθηκε πρόοδος σχετικά με την εκπλήρωση των οικονομικών κριτηρίων της Κοπεγχάγης. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, στο άρθρο IV Διαβούλευση και 5η Ανασκόπηση της Έκθεσης για τη Βουλγαρία του 2000, περιέλαβε και μια προσεκτικά διατυπωθείσα θετική εκτίμηση όσον αφορά τις οικονομικές επιδόσεις της χώρας. Ορισμένοι βασικοί δείκτες δείχνουν να σημειώνεται πρόοδος στην αγορά (αύξηση του ΑΕΠ, των εξαγωγών, μείωση του εξωτερικού χρέους) και επισημαίνεται ότι η κυβέρνηση θέτει υπό έλεγχο τον πληθωρισμό. Εκτιμάται ότι και η ιδιωτικοποίηση είναι καθ' οδόν.

1.3.1. Από την άλλη πλευρά, παρατηρείται συνεχιζόμενη αδυναμία, σχετικά π.χ. με τις σοβαρές ανεπάρκειες του δικαστικού και διοικητικού συστήματος, τη διαφθορά και τα αποτελέσματα των εν λόγω παραγόντων, καταστάσεις που επηρεάζουν το γενικό επιχειρηματικό κλίμα.

1.3.2. Η πρόοδος της Βουλγαρίας στον οικονομικό τομέα δεν είχε ως αποτέλεσμα την ανύψωση του — πολύ χαμηλού — βιοτικού επιπέδου, της υψηλής ανεργίας (βάσει επίσημων στοιχείων πλησίον του 20 %, με μεγάλες διαφορές στις διάφορες περιφέρειες) και της φτώχειας.

1.4. Οι πρόσφατες κοινοβουλευτικές εκλογές φαίνεται να επιβεβαιώνουν της σταθερότητα της νέας βουλγαρικής δημοκρατίας. Πάντως, η επιτυχία του Εθνικού Κινήματος του Συμεών ΙΙ και η σαφής ήττα τόσο του κυβερνώντος κόμματος της Ένωσης των Δημοκρατικών Δυνάμεων όσο και του Σοσιαλιστικού Κόμματος της Βουλγαρίας που ήταν στην αντιπολίτευση μπορούν να ερμηνευθούν με μεγάλη ευκολία, όπως το έκαναν πολλοί παρατηρητές, ως έλλειψη εμπιστοσύνης προς τους πολιτικούς και τα πολιτικά κόμματα. Θα μπορούσε άραγε η νέα κυβέρνηση να αλλάξει την εν λόγω αντίληψη; Εάν αποτύχει πιθανόν να οδηγηθεί η χώρα και πάλι προς ένα αβέβαιο μέλλον.

1.5. Με την έναρξη των διαπραγματεύσεων, το Φεβρουάριο του 2000, για την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση υλοποιήθηκε μια μείζον φιλοδοξία της μετακομμουνιστικής Βουλγαρίας. Σημειώθηκαν πρόοδοι όσον αφορά τα πολιτικά και οικονομικά κριτήρια της Κοπεγχάγης καθώς και με την υιοθέτηση του κοινοτικού κεκτημένου όπως αναφέρεται στην τακτική έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

1.6. Η γνωμοδότηση αυτή θα λάβει ως βάση τις διαπιστώσεις της Επιτροπής προκειμένου να εκτιμήσει η ίδια το ρόλο που διαδραματίζουν για την προετοιμασία της ένταξης στην ΕΕ της Βουλγαρίας η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών και ιδιαίτερα οι κοινωνικές και οικονομικές ομάδες συμφερόντων.

1.7. Τόσο η κυβέρνηση της Βουλγαρίας όσο και η ΕΕ έχουν εκδηλώσει το ενδιαφέρον τους για την ανάληψη ενεργού ρόλου, εκ μέρους της κοινωνίας των πολιτών, και από τις δυο πλευρές της ενταξιακής διαδικασίας. Η μικτή συμβουλευτική επιτροπή ΕΕ/Βουλγαρία, συγκροτήθηκε βάσει της συμφωνίας σύνδεσης μεταξύ της ΕΕ και της Βουλγαρίας προσπάθησε να ενισχύσει το ρόλο αυτό από τον Ιανουάριο του 1999. Οι προσπάθειές της κατευθύνθηκαν όχι μόνο στην ανάλυση των προβλημάτων κοινού ενδιαφέροντος αλλά και για την καθιέρωση και ενεργοποίηση ενός δικτύου επαφών στην Βουλγαρία και στις Βρυξέλλες. Στο δίκτυο επαφών δεν συμπεριλαμβάνονται μόνο οι σχετικές υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Συμβουλίου Σύνδεσης αλλά και σημαντικότερες ευρωπαϊκές ομοσπονδίες οικονομικών και κοινωνικών ομάδων συμφερόντων. Καθιερώθηκαν επίσης επαφές εργασίας με την κοινή κοινοβουλευτική επιτροπή για τη Βουλγαρία.

1.8. Ήδη πριν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι, η κυβέρνηση είχε διεξάγει διαβουλεύσεις με τις ομάδες συμφερόντων για μείζονα θέματα της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής.

1.8.1. Αμέσως μετά την απόφαση του Ελσίνκι για την έναρξη διαπραγματεύσεων σχετικά με την ένταξη της Βουλγαρίας, συγκρότησε ειδικό μηχανισμό διαβούλευσης προκειμένου να συμμετάσχουν στις προετοιμασίες της ένταξης και η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών. Σ' αυτόν περιλαμβάνονται:

- διύπηρεσιακές ομάδες εργασίας για την προετοιμασία των εγγράφων σχετικά με τη θέση της κυβέρνησης και τις πολιτικές όσον αφορά τα διάφορα κεφάλαια του κοινοτικού κεκτημένου στα οποία μπορούν να συμμετάσχουν οι οικονομικές και κοινωνικές ομάδες συμφερόντων·
- ένα συντονιστικό συμβούλιο για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση υπό την προεδρία του υπουργού Εξωτερικού αρμόδιου για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και για τους διεθνείς οικονομικούς οργανισμούς· προσκλήθηκαν επίσης να συμμετάσχουν μείζονες οικονομικές και κοινωνικές ομάδες συμφερόντων όπως και άλλοι Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί (ΜΚΟ)·
- η συμμετοχή σε ειδικές συνεδριάσεις ή ομάδες εργασίας 40 περίπου ΜΚΟ και ερευνητικών ιδρυμάτων τα οποία συγκρότησαν από κοινού ένα «Ευρωπαϊκό Φόρουμ». Τα μέλη του φόρουμ τα οποία επιθυμούν να συμμετάσχουν στην προετοιμασία των υπό διαπραγμάτευση θέσεων της κυβέρνησης μπορούν να συμμετάσχουν κατόπιν αιτήσεως.

1.8.2. Με βάση τα ανωτέρω η κυβέρνηση σκοπεύει να δημιουργήσει μεγαλύτερη διαφάνεια γύρω από την ενταξιακή διαδικασία, να προωθήσει τον δημοκρατικό έλεγχο και να δημιουργήσει καλύτερες συνθήκες για αποτελεσματική εφαρμογή.

1.9. Επιπλέον των δομών διαβούλευσης που δημιούργησε η κυβέρνηση, το Κοινοβούλιο συγκρότησε επιτροπή ευρωπαϊκών θεμάτων για να επιταχύνει την υιοθέτηση των νομοθετικών μέτρων που αφορούν το κοινοτικό κεκτημένο. Η εν λόγω κοινοβουλευτική επιτροπή μπορεί επίσης να συμβουλεύει τις οικονομικές και κοινωνικές ομάδες συμφερόντων.

1.10. Είναι σχετικά σαφές ποιοι θα είναι οι σημαντικότεροι εταίροι της κυβέρνησης για τις διαβουλεύσεις από την πλευρά των οργανώσεων των εργοδοτών και των εργαζομένων.

1.10.1. Από την πλευρά των εργοδοτών η Ένωση Βιομηχανιών της Βουλγαρίας (ΕΒΒ) και το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο της Βουλγαρίας (ΕΒΕΒ) αποτελούν τις κυριότερες ομοσπονδίες εθνικού επιπέδου. Οι περισσότερες ιδιωτικές επιχειρήσεις είναι μέλη και στα δύο. Το ίδιο ισχύει και για τις οργανώσεις που έχουν ως μέλη μικρομεσαίες επιχειρήσεις, μικρές βιοτεχνίες και μεγάλες επιχειρήσεις.

1.10.2. Υπάρχουν δύο μεγάλες συνδικαλιστικές οργανώσεις εθνικού επιπέδου: η Συνομοσπονδία των Ανεξάρτητων Συνδικαλιστικών Οργανώσεων της Βουλγαρίας (ΣΑΣΟΒ) και η Συνομοσπονδία των Εργαζομένων Podkrepa.

1.10.3. Οι τέσσερις προαναφερθείσες οργανώσεις συμμετέχουν ενεργά στις διαβουλεύσεις. Η ΕΒΒ, το ΕΒΕΒ και η Podkrepa εκπροσωπούνται στην μικτή συμβουλευτική επιτροπή ΕΕ/Βουλγαρία.

1.10.4. Η κατάσταση είναι πιο περίπλοκη όσον αφορά τις άλλες ομάδες συμφερόντων. Αυτό είναι ιδιαίτερα αληθία στον τομέα της γεωργίας. Σύμφωνα με την κυβέρνηση, αυτή διαβουλεύεται με περισσότερες από 70 οργανώσεις του τομέα. Πάντως, καμία από τις πέντε εθνικές ομοσπονδίες (μερικές με μεγάλο αριθμό μελών) δεν είναι μεταξύ αυτών: Η Ένωση Γεωργών της Βουλγαρίας, η Ένωση Γεωργικών Συνεταιρισμών, το Γεωργικό Επιμελητήριο της Βουλγαρίας, η Κεντρική Ένωση Συνεταιρισμών, και η Ένωση Νέων Γεωργών (η οποία αποτελεί τμήμα της Ένωσης Γεωργών της Βουλγαρίας) δεν εκπροσωπούνται στη μικτή συμβουλευτική επιτροπή ΕΕ/Βουλγαρία.

1.10.5. Υπάρχει μια μεγάλη ανεξάρτητη εθνική οργάνωση καταναλωτών: η Ομοσπονδία Καταναλωτών της Βουλγαρίας (ΟΚΤ). Πριν από δύο χρόνια ιδρύθηκε η Εθνική Βουλγαρική Ένωση Καταναλωτών (ΕΒΕΚ) από το (τότε) υπουργείο Τουρισμού και Εμπορίου. Όλες οι μείζονες οικονομικές και κοινωνικές ομάδες συμφερόντων που εκπροσωπούνται στη μικτή συμβουλευτική επιτροπή ΕΕ/Βουλγαρία αμφισβήτησαν την ανεξαρτησία της ΕΚΒΕ.

1.10.6. Από τις ομάδες που θα εκπροσωπηθούν στη νεοσύστατη Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (βλέπε στο Παράρτημα Ι), οι βιοτέχνες, οι ελεύθεροι επαγγελματίες, οι περιβαλλοντικές οργανώσεις και οι οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες δεν συμμετέχουν προς το παρόν στη ΜΣΕ ΕΕ-Βουλγαρία.

2. Η διαδικασία διαβούλευσης, γενικές παρατηρήσεις

2.1. Γνήσιες διαβουλεύσεις για την οικονομική και κοινωνική πολιτική είναι κάτι το καινούργιο στην Βουλγαρία. Αυτό πρέπει να ληφθεί υπόψη όταν πραγματοποιηθεί η αξιολόγηση των μέχρι τώρα πρακτικών διαβούλευσης όσον αφορά την ένταξη. Υπό το παλαιό καθεστώς οι αποκαλούμενες οικονομικές και κοινωνικές ομάδες συμφερόντων ήταν περισσότερο φερέφωνα του κόμματος και της πολιτικής ελίτ. Μολονότι η σημερινή κυβέρνηση έχει εκλεγεί δημοκρατικά εντούτοις οι απόψεις των ομάδων συμφερόντων και οι προσδοκίες τους για προστιθέμενη αξία μέσω των διαβουλεύσεων μπορεί ακόμη να επηρεάζεται από την πλέον των 40 ετών παλαιά κουλτούρα του κομμουνιστικού παρελθόντος.

2.2. Ομοίως, πολλοί εκπρόσωποι των ομάδων συμφερόντων συνεχίζουν, μέχρις ένα βαθμό, να είναι δέσμιοι του παρελθόντος. Δεν είναι δυνατόν να αναμένει κανείς από τις ομοσπονδίες των εργοδοτών, τις συνδικαλιστικές οργανώσεις, τις ενώσεις των καταναλωτών, τις οργανώσεις των γεωργών, κ.λπ. να λειτουργούν ήδη όπως οι αντίστοιχες των χωρών με μακρά παράδοση δημοκρατίας και τριμερή και διμερή διάλογο.

2.3. Οι ομάδες συμφερόντων στη Βουλγαρία μπορεί προς το παρόν να είναι πολύ περισσότερο πολιτικοποιημένες σε σύγκριση με τις αντίστοιχες στην ΕΕ οι οποίες είναι φυσικά, ούτως ειπείν «ουδέτερες πολιτικά» και είναι κατά κανόνα ελεύθερες και ανεξάρτητες από τα πολιτικά κόμματα και/ή από την κυβέρνηση.

2.3.1. Κάθε προσπάθεια αξιολόγησης της λειτουργίας της διαδικασίας διαβουλεύσεων και του ρόλου που μπορούν να διαδραματίσουν οι ομάδες κοινωνικών και οικονομικών συμφερόντων στην έκφραση των απόψεων και των ανησυχιών των μελών τους και στη συμμετοχή τους στην εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου, πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα δεδομένα αυτά.

2.3.2. Θα πρέπει επίσης να αναγνωρισθεί ότι μια παρόμοια αξιολόγηση έχει νόημα μόνον εάν τα αποτελέσματα συγκρίνονται με εκείνα που επιτυγχάνονται σε άλλες υποψήφιες χώρες.

2.4. Μια βασική παρατήρηση που μπορεί να γίνει σε σχέση με τη γενική αυτή εκτίμηση όσον αφορά τη διαδικασία διαβούλευσης είναι ότι η μελλοντική ένταξη της Βουλγαρίας στην ΕΕ αποτελεί θέμα συναίνεσης. Όλα τα μεγάλα πολιτικά κόμματα είναι της γνώμης ότι δεν υπάρχει εναλλακτική λύση στην ένταξη της Βουλγαρίας στην ΕΕ. Η δημόσια συζήτηση για την ένταξη είναι πάρα πολύ περιορισμένη και φαίνεται ότι όλοι αυτοί που ενδιαφέρονται την θεωρούν ως θετική.

2.4.1. Αυτό μπορεί μάλλον να αντανακλά ένα γενικό αίσθημα ότι η εκπλήρωση των προδιαγραφών που καθορίζονται από το κοινοτικό κεκτημένο αποτελεί μάλλον μια νομική και διοικητική ενέργεια παρά κοινή συναίνεση που βασίζεται στο περιεχόμενο της νομοθεσίας που έχει θεσπιστεί.

2.4.2. Για την ΟΚΕ η έλλειψη διαλόγου δημιουργεί ανησυχία. Ευτυχώς, η Βουλγαρία θα επωφεληθεί τα μέγιστα από την ένταξη της στην ΕΕ, παρόλα αυτά όμως η διαδικασία προσαρμογής είναι βέβαιο ότι θα προκαλέσει σοβαρά προβλήματα. Είναι σημαντικό να έχουν οι πολίτες υπόψη και τις δύο πλευρές του νομίσματος.

2.5. Κάνει εντύπωση που εγκρίθηκαν τόσο νόμοι τα τελευταία λίγα χρόνια για τη θέσπιση του κοινοτικού κεκτημένου χωρίς να συνοδεύονται από ένα πρόγραμμα εφαρμογής.

2.6. Από του σχηματισμού της η κυβέρνηση έχει συντάξει περίπου 20 εκθέσεις με τις θέσεις της για τα κεφάλαια του κεκτημένου. Οι διαπραγματεύσεις που διεξάγονται τώρα με την ΕΕ αφορούν 19 κεφάλαια, από τα οποία τα 10 έχουν προσωρινά κλείσει. (βλέπε στο Παράρτημα II).

2.7. Μολονότι η πρακτική της διαβούλευσης είναι μάλλον ακόμη νέα και τα σχετικά κεφάλαια συμπεριλαμβάνουν μόνο ένα περιορισμένο κεκτημένο, του οποίου η υιοθέτηση δεν δημιουργεί τόσο μεγάλα προβλήματα όπως π.χ. τα κεφάλαια για την κοινωνική

πολιτική και την απασχόληση ή τη γεωργία εντούτοις φαίνεται να αποτελεί επαρκή βάση προκειμένου να αντληθούν τώρα ορισμένα προσεκτικά αλλά προσωρινά συμπεράσματα. Είναι πολύ νωρίς ακόμη για να εντοπισθούν οι τάσεις, αλλά θα είναι σημαντικό να καταβληθεί σχετική προσπάθεια και να γίνει αυτό αργότερα.

2.7.1. Πρώτον, φαίνεται ότι τα εξελιγμένα συστήματα διαβούλευσης με τις οικονομικές και κοινωνικές ομάδες συμφερόντων που εγκαταστάθηκαν από τις αρχές του 2000 φαίνεται να αποτελούν μια τυπική δομή μέχρι τώρα.

2.7.2. Δεύτερον, οι διαβουλεύσεις προφανώς δεν ήταν μέχρι τώρα πολύ εντατικές. Τα έγγραφα με την προσωρινή θέση της κυβέρνησης για τις διαπραγματεύσεις με την ΕΕ δεν ήταν πάντοτε στη διάθεση (όλων) των οργανώσεων που συμμετείχαν στις διαβουλεύσεις. Δεν είναι πάντοτε σαφές το ποιες οργανώσεις είχαν προσκληθεί και ποια ήταν τα κριτήρια της επιλογής τους. Οι προαναφερθείσες οργανώσεις διαμαρτυρήθηκαν ορισμένες φορές διότι οι απόψεις τους ούτε συζητήθηκαν ούτε ελήφθησαν υπόψη.

2.8. Για κανένα από τα 19 κεφάλαια του κεκτημένου επί των οποίων διεξάγονται διαπραγματεύσεις η βουλγαρική κυβέρνηση δεν συνέταξε καμία εκτίμηση επιπτώσεων η οποία θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως κατευθυντήριος γραμμή για τις σχετικές οργανώσεις. Το ίδιο ισχύει για τα πρόσθετα κεφάλαια που δεν έχουν ακόμη ανοίξει, για τα οποία όμως ολοκληρώθηκε ήδη το έγγραφο με την θέση της κυβέρνησης. Σ' αυτό συμπεριλαμβάνεται ένα σημαντικό έγγραφο που αναφέρεται στη γεωργία. Οι εκτιμήσεις των επιπτώσεων αποτελούν βασικό μέσο για όσους έχουν ειδική σχέση με τις αλλαγές που οφείλονται στην εφαρμογή του κεκτημένου. Χωρίς αυτές θα είναι πολύ δύσκολο για αυτούς να αναπτύξουν τις απόψεις τους για τον πιθανό ρόλο τους στη διαδικασία εφαρμογής.

2.9. Γενικότερα, οι διαβουλεύσεις με τις κεντρικές οργανώσεις των εργοδοτών και των εργαζομένων, σε εθνικό επίπεδο, πραγματοποιήθηκαν κατά το πλείστον κανονικά. Με εξαίρεση τη δεύτερη μεγαλύτερη συνδικαλιστική οργάνωση του κέντρου, Rodkrep, οι οργανώσεις αυτές φαίνεται να είναι αρκετά ικανοποιημένες για την ευκαιρία που είχαν να εκφράσουν τις απόψεις τους και να επηρεάσουν την κυβέρνηση. Διερωτώνται όμως κατά πόσον είναι ικανές να συμβάλλουν αποδοτικά. Π.χ. η ΣΑΣΟΒ ανεφέρθη στο γεγονός ότι θα μπορούσε να συμμετάσχει μόνο κατά 50 % στις ομάδες εργασίας που συγκροτήθηκαν από την κυβέρνηση. Ορισμένες φορές αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι δεν έχουν επαρκείς γνώσεις. Άλλες φορές διαθέτουν τις γνώσεις αλλά οι εμπειρογνώμονες αντιμετωπίζουν ανυπερβλήτα γλωσσικά προβλήματα όταν πρόκειται για κείμενα της ΕΕ.

2.9.1. Μέλη των οργανώσεων δεν φαίνεται να είναι τόσο ικανοποιημένα όπως οι επικεφαλές τους σε εθνικό επίπεδο. Π.χ., από την πλευρά των εργοδοτών (ιδίως μεταξύ των ΜΜΕ και των εκπροσώπων της βιοτεχνίας) εκφράζονται ανησυχίες ότι στις διαβουλεύσεις λαμβάνονται υπόψη κυρίως θέσεις που καθορίζονται από το κεντρικό (διεπαγγελματικό) και εθνικό επίπεδο. Υποστηρίζουν ότι στις θέσεις αυτές θα πρέπει να περιλαμβάνονται και ορισμένες κλαδικές θέσεις και συμπερόντα, που δεν έχουν σχέση με το κεφάλαιο.

3. Η ενταξιακή διαδικασία: ειδικά σημεία

3.1. Ειδικότερα, στην περίπτωση των διαβουλεύσεων όσον αφορά το κεκτημένο των καταναλωτών και της προστασίας της υγείας (εν τω μεταξύ οι διαπραγματεύσεις έχουν προσωρινά τερματισθεί), η μεγαλύτερη οργάνωση των καταναλωτών ΟΚΤ υιοθετεί κριτική στάση έναντι της βασικής νομοθεσίας που έχει σήμερα θεσπιστεί, τόσο όσον αφορά τους κανόνες προστασίας όσο και την εφαρμογή του υποχρεωτικού μηχανισμού που προβλέπεται από το νόμο. Η ΟΚΤ διαμαρτύρεται διότι δεν συμμετείχε επαρκώς στις διαβουλεύσεις, ότι οι διαβουλεύσεις αυτές είχαν καθαρά τυπικό χαρακτήρα και ότι η κυβέρνηση αγνόησε πλήρως τις προτάσεις της για βελτιώσεις οι οποίες όπως ισχυρίζεται ευθυγραμμίζονταν πλήρως με το σχετικό κεκτημένο. Εξεπλάγησαν και απογοιτηύθηκαν σε μεγάλο βαθμό βλέποντας ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ήταν εμφανώς ικανοποιημένη με τις νομοθετικές επιδόσεις της κυβέρνησης. Εξέφρασαν την ανησυχία για το γεγονός ότι η κυβέρνηση θα μπορούσε να αποκρύψει, και θα το έκανε, μεγάλες αδυναμίες του νόμου πίσω από την προφανή ικανοποίηση της Επιτροπής.

3.1.1. Ένα άλλο σημαντικό σημείο κριτικής που άσκησε η Ομοσπονδία των Καταναλωτών ήταν το ότι η κυβέρνηση ήταν απρόθυμη να συνεργαστεί με ανεξάρτητες οργανώσεις οι οποίες εκφράζουν διαφορετικές απόψεις. Σύμφωνα με τις οργανώσεις αυτές, παρόμοιες απόψεις ερμηνεύονται ως «εχθρικές πράξεις» (παρόμοια σχόλια που δεν αφορούσαν θέματα καταναλωτών αλλά την κοινωνική πολιτική έγιναν και από τη συνομοσπονδία της συνδικαλιστικής οργάνωσης Rodkrepa).

3.2. Όσον αφορά τις διαβουλεύσεις του κεφαλαίου για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (που τερματίστηκαν επίσης προσωρινά) η κριτική επικεντρώθηκε γενικά στην έλλειψη προσοχής για τα ειδικά προβλήματα που απασχολούν τον κλάδο αυτό και για την προπαρασκευή και υιοθέτηση συμπληρωματικής νομοθεσίας χωρίς να κληθούν προηγουμένως για τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων οι σχετικές ομάδες συμφερόντων.

3.3. Πέντε μείζονες εθνικές ομοσπονδίες γεωργικών παραγωγών επισημαίνουν ότι η κυβέρνηση δεν τους ζήτησε καθόλου τις απόψεις τους όταν προετοίμασε τελευταία το τελικό έγγραφο με τη θέση της για το γεωργικό κεκτημένο.

3.3.1. Σύμφωνα με τις ομοσπονδίες αυτές η κυβέρνηση ζήτησε τις απόψεις πολλών μικρών οργανώσεων περιφερειακού ή ακόμη και τοπικού επιπέδου, ορισμένες εκ των οποίων είχαν μόλις ιδρυθεί, όπως και από ομάδες ανταλλαγής απόψεων και από ερευνητικά ινστιτούτα που σχετίζονται στενά και υποστηρίζονται από το Υπουργείο Γεωργίας τα οποία δεν μπορεί να θεωρηθούν ότι εκπροσωπούν την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών.

3.3.2. Στην εξήγηση που έδωσαν για τις πρακτικές αυτές, η οποία εμφανώς διαφέρει από την προηγουμένως επισημανθείσα και επικληθείσα τάση περιορισμού των διαβουλεύσεων με τις κεντρικές οργανώσεις του εθνικού επιπέδου, αναφέρθηκαν σε πολιτικά κίνητρα της κυβέρνησης. Τήρησαν πολύ επικριτική στάση όσον αφορά τη διαφάνεια της διαδικασίας. Όσον αφορά τον ισχυρισμό της κυβέρνησης ότι όλες οι θέσεις της έχουν καταχωρηθεί στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Γεωργίας, παρατηρούν ότι σ' αυτήν περιέχεται μόνο το έγγραφο της τελικής της θέσης.

3.3.3. Στις εργασίες της μικτής συμβουλευτικής επιτροπής ΕΕ/Βουλγαρία που είχε ως αντικείμενο γεωργικά θέματα και αφορούσε την ένταξη της Βουλγαρίας στην ΕΕ, ο Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Συνεταιρισμού της Βουλγαρίας, η οποία εκπροσωπεί τις ομάδες συμφερόντων της γεωργίας στη μικτή συμβουλευτική επιτροπή, δεν έκανε καθόλου νύξη της εν λόγω κριτικής.

3.4. Η ΟΚΕ δεν μπόρεσε να διερευνήσει τις κοινωνικοοικονομικές πτυχές των εξής δύο προβλημάτων που κατελάμβαναν εξέχουσα θέση στην έκθεση προόδου της Επιτροπής: τη θέση των μειονοτήτων στη Βουλγαρία και τις μονάδες 1-4 του σταθμού πυρηνικής ενέργειας στο Kozloduy.

3.4.1. Όσον αφορά τις μειονότητες, και ιδιαίτερα τους Roma, η ΟΚΕ έχει την εντύπωση ότι η συμμετοχή των κοινωνικοοικονομικών ομάδων συμφερόντων στην εξεύρεση λύσεων στα προβλήματα που επισημαίνει η Επιτροπή ήταν πολύ περιορισμένη μέχρι σήμερα. Κρίνει ότι ορισμένες πτυχές του προβλήματος των μειονοτήτων έχουν σχέση με τις ομάδες συμφερόντων στη Βουλγαρία, ιδίως με τις οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων (π.χ. πολιτικές αγορές ενέργειας, επαγγελματική κατάρτιση). Θα επικροτούσε τη μεγαλύτερη συμμετοχή των εκπροσώπων τους στο μέλλον. Η κυβέρνηση θα μπορούσε να ωφεληθεί από τις προσπάθειές της προς την κατεύθυνση αυτή.

3.4.2. Η προβλεπόμενη παύση της λειτουργίας του πυρηνικού εργοστασίου του Kozloduy θα έχει σημαντικές συνέπειες για την Κοινότητα και τις γειτονικές της χώρες. Αναμένεται να απολεσθούν χιλιάδες θέσεις εργασίας. Η ΟΚΕ επιθυμεί να συμμετάσχουν πλήρως οι τοπικές αρχές, οι εργοδότες (οργανώσεις και τα εργατικά σωματεία των κρατών μελών, καθώς και ΜΚΟ στις προσπάθειες της κυβέρνησης και της Επιτροπής για άμβλυνση των οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων που θα προκληθούν. Προφανώς, τα έργα τα την παύση της λειτουργίας του πυρηνικού εργοστασίου θα δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας, αλλά στο στάδιο αυτό δεν είναι σαφές σε ποιο βαθμό θα καλύψουν επαρκώς το πλεονάζον εργατικό δυναμικό.

4. Συμπεράσματα

Η συμπερίληψη από τη κυβέρνηση των οικονομικών και κοινωνικών ομάδων συμφερόντων στις προετοιμασίες της Βουλγαρίας ενόψει της ένταξης στην ΕΕ φαίνεται να υπήρξε μέτρια μέχρι σήμερα. Ωστόσο, δεν υπάρχει λόγος να υποτεθεί ότι η χώρα είναι λιγότερο επιτυχής στον τομέα αυτό από τις άλλες υποψήφιες χώρες. Η ΟΚΕ προσπάθησε να σκιαγραφήσει μία αντικειμενική και συγκεκριμένη εικόνα της κατάστασης. Οι διαρθρώσεις και οι πρακτικές που συζητήθηκαν συνεχίζουν να είναι πολύ νέες για να εντοπισθούν οι τάσεις. Θα είναι πολύ σημαντική για το μέλλον η παρακολούθηση εκ του σύνεγγυς και η τόνωση των θετικών στοιχείων.

Γενικότερα, οι διαβουλευσεις που πραγματοποιήσαν οι οικονομικές και κοινωνικές ομάδες συμφερόντων για τις πολιτικές της κυβέρνησης όσον αφορά την ένταξη της Βουλγαρίας στην ΕΕ:

- 4.1. δεν ήταν τόσο συστηματικές και διεξοδικές όσο αναμενόταν λόγω της οργάνωσης των δομών και των αναφερθεισών προθέσεων·
- 4.2. ήταν μάλλον τυπικές, και σε ορισμένες περιπτώσεις ίσως και εικονικές·
- 4.3. δεν είχαν την κατάλληλη βάση: δεν ανετύχθησαν· βασικά μέσα για ουσιαστικές διαβουλευσεις (όπως εκτίμηση επιπτώσεων)·
- 4.4. ήταν ασαφείς όσον αφορά τα κριτήρια που χρησιμοποίησε η κυβέρνηση για τις προσκλήσεις (με εξαίρεση τις ομοσπονδίες των συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργοδοτών και εργαζομένων)·
- 4.5. πραγματοποιήθηκαν σε ένα σχετικά υψηλό και γενικό επίπεδο·
- 4.6. παρατηρήθηκε αδιαφορία όσον αφορά τις επικρίσεις για τις πολιτικές και τα σχέδια της κυβέρνησης·
- 4.7. αποτέλεσαν βασικά μια τεχνοκρατική και νομικίστικη άσκηση και δεν ακολούθησαν μια προσέγγιση που να προσδιορίζει και να επιλύει το πρόβλημα·
- 4.8. ορισμένες φορές βρέθηκαν σε μειονεκτική θέση λόγω έλλειψης ικανοτήτων των οργανώσεων που συμμετείχαν στις διαβουλευσεις.

5. Συστάσεις

5.1. Η κυβέρνηση θα έπρεπε:

- να προβεί σε μια κοινή εκτίμηση με τις οικονομικές και κοινωνικές ομάδες συμφερόντων σχετικά με την έως τώρα ποιότητα της διαδικασίας διαβούλευσης και να εξαγάγει συμπεράσματα που θα βελτιώσουν την διαδικασία στο μέλλον·

- να προβεί σε αξιολόγηση των επιπτώσεων λόγω της εισαγωγής του κοινοτικού κεκτημένου με τη συμμετοχή των οικονομικών και κοινωνικών ομάδων συμφερόντων·
- να συμπεριλάβει τις ομάδες αυτές όχι μόνο κατά την προετοιμασία της μελλοντικής νομοθετικής εργασίας στο πλαίσιο της ένταξης αλλά και στην παρακολούθηση της εφαρμογής στην πράξη του κοινοτικού κεκτημένου·
- να εντοπισθούν από κοινού με τις ομάδες συμφερόντων, τομείς του κεκτημένου όπου οι ομάδες αυτές θα μπορούσαν να διαδραματίσουν κάποιο ρόλο στην πρακτική εφαρμογή, προσπαθώντας να εξευρεθούν οι βέλτιστοι τρόποι για να διαδραματίσουν το ρόλο αυτό·
- να συμμετάσχει πλήρως η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Βουλγαρίας στις ενταξιακές προετοιμασίες.

5.2. Οι οικονομικές και κοινωνικές ομάδες συμφερόντων θα έπρεπε:

- να επωφεληθούν της ευκαιρίας, που τους προσφέρει το ACCESS — πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, για την απόκτηση ικανοτήτων.
- σε στενές διαβουλευσεις με τις σημαντικές ευρωπαϊκές κλαδικές οργανώσεις για να εξεύρουν λύσεις στα προβλήματα που δημιουργεί σε ορισμένους τομείς ένα ευρύ πλέγμα οικονομικών και κοινωνικών ομάδων συμφερόντων ώστε να συμμετάσχει αποτελεσματικά η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών στην ενταξιακή διαδικασία.
- να εντατικοποιήσει το διάλογο με τις ευρωπαϊκές κλαδικές οργανώσεις με στόχο τη συμμετοχή τους στη διαδικασία διαβουλεύσεων, ιδίως όσον αφορά τα κεφάλαια του κεκτημένου που έχουν ιδιαίτερη σημασία για αυτές και για τις ομολόγους τους της ΕΕ.

5.3. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα έπρεπε:

- να συμπεριλάβει τις απόψεις των οικονομικών και κοινωνικών ομάδων συμφερόντων στις μελλοντικές τακτικές εκθέσεις της σχετικά με την πρόοδο που πραγματοποίησε η Βουλγαρία.

Βρυξέλλες, 11 Ιουλίου 2001.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Göke FRERICHS